

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași
1.2 Facultatea	Facultatea de ISTORIE
1.3 Departamentul	ISTORIE
1.4 Domeniul de studii	ISTORIE
1.5 Ciclul de studii	MASTER
1.6 Programul de studii / Calificarea	PATRIMONIU ȘI TURISM CULTURAL

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	PATRIMONIU ȘI DREPT DE CTITORIE						
2.2 Titularul activităților de curs	PROF.DR. PETRONEL ZAHARIUC						
2.3 Titularul activităților de seminar	LECT.DR. IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ						
2.4 An de studiu	2	2.5 Semestru	2	2.6 Tip de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	OB

* OB – Obligatoriu / OP – Opțional

3. Timpul total estimat (ore pe semestru și activități didactice)					
3.1 Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2 curs	1	3.3. seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	14	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp					ore
Studiu după manual, suport de curs, bibliografie și altele					38
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					28
Tutoriat					
Examinări					7
Alte activități (de cercetare)					30
3.7 Total ore studiu individual					133
3.8 Total ore pe semestru					175
3.9 Număr de credite					7

4. Precondiții (dacă este cazul)

4.1 De curriculum	Nu este cazul
4.2 De competențe	Nu este cazul

5. Condiții (dacă este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Nu este cazul
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Nu este cazul

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea adecvată a limbajului de specialitate al istoriei protecției patrimoniului, a termenilor tehnici și a conceptelor de bază din domeniu - Stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din surse primare și interpretarea lor. - Utilizarea unor metode moderne de cercetare și interpretare istorică - Capacitatea de participare la dezbateri publice și manifestări științifice consacrate problematicei patrimoniului și turismului cultural - Capacitatea de a sintetiza informațiile bibliografice și documentare cu caracter istoric și de a le organiza după criteriul relevanței.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> - Îndeplinirea eficientă, la termen și cu rigurozitate, a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor eticii activității științifice, aplicarea riguroasă a regulilor de citare și respingerea plagiatului - aplicarea tehnicilor de relaționare în grup și de muncă eficientă în echipă, cu asumarea de roluri diverse - căutarea, identificarea și utilizarea unor metode și tehnici eficiente de învățare; conștientizarea motivațiilor învățării continue - dezvoltarea obișnuinței dezbaterii argumentate și a construcției logice a discursului - autoevaluarea obiectivă a nevoii de formare profesională în scopul inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii specifică domeniului

7. Obiectivele disciplinei (din grila competențelor specifice acumulate)

7.1. Obiectivul general	<p>Cursul urmărește prezentarea patrimoniului cultural românesc (mai ales din secolele XVII-XVIII) din Moldova, Țara Românească și Transilvania, dar și din afara granițelor țării (Muntele Athos); vom insista asupra monumentelor imobile (biserici, mănăstiri, conace, palate, curți domnești etc.) și a celor mobile (manuscris, carte etc.), precum și asupra drumului care leagă dreptul medieval de ctitorie de legislația actuală a patrimoniului cultural.</p>
7.2. Obiectivele specifice	<p>La finalizarea cu succes a acestei discipline, studenții vor fi capabili să:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ cunoască monumentele mobile și imobile ale patrimoniului cultural românesc din secolele XVII-XVIII; ▪ alcătuiască și să prezinte posibile itinerarii turistice, care să aibă în vedere monumente medievale românești; ▪ poată observa legăturile dintre dreptul medieval de ctitorie și legislația actuală a patrimoniului; ▪ observe și să aprecieze potențialul turistic al patrimoniului cultural medieval românesc.

8. Conținut

8.1	Curs	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
1.	Dreptul de ctitorie – moșteniri bizantine, influențe occidentale, realități românești	Prelegerea academică	
2.	Ctitor și ctitorie – înțelesuri și aplicabilitate	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
3.	Cnezii români din Transilvania și primele ctitorii românești (sec. XIII)	Prelegerea academică	
4.	Primele ctitorii din Țara Românească – între Orient și Occident. Portretul votiv – din Bizanț în Țările Române	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
5.	Principalele fonduri documentare din țară și din străinătate (Muntele Athos)	Expunerea	
6.	Manuscrise și tipărituri (sec. XVI-XVIII)	Expunere liberă, cu analize de cazuri	

7.	Ctitorie și genealogie	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
8.	Ctitorii moldovenești de la începuturi până la sfârșitul secolului al XVI-lea (studiu de caz: biserici și manastiri din Iasi și împrejurimi). Pisania; acte de fundație	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
9.	Începuturile închinării mănăstirilor românești către Locurile Sfinte; locul și rolul Muntelui Athos în istoria românilor	Prelegerea academică	
10.	Matei Basarab – „cel mai mare ctitor al neamului românesc”. Inscricții și portrete votive pe manuscrise	Prelegerea academică	
11.	Vasile Lupu – „următor al împăraților de Răsărit”. Dreptul ctitoricesc – de la pravilele bizantine la pravilele românești	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
12.	Noțiuni introductive din domeniul artelor minore (icoana, miniatura, orfevrăria)	Expunere liberă, cu analize de cazuri	
13.	Dreptul de ctitorie la începuturile epocii moderne; drumul către secularizarea averilor mănăstirești.	Prelegerea	
14.	De la dreptul de ctitorie la legislația actuală privitoare la protecția patrimoniului cultural	Expunere liberă, cu analize de cazuri	

Bibliografie

- Balș, G., *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, București, 1925.
- Idem, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacul al XVI-lea*, București, 1928.
- Idem, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933.
- Idem, N. Iorga, *Histoire de l'art Roumain ancien (XIV-XIX)*, Paris, 1922.
- Barbu, Daniel, *Pictura murală din Țara Românească în secolul al XIV-lea*, Ed. Meridiane, București, 1986.
- Barbu, Daniel, *Timpul și privirea în civilizația românească a secolului al XVIII-lea*, București, 1996
- Barbu, Violeta, *Purgatoriul misionarilor. Contrareforma în țările române în secolul al XVII-lea*, Editura Academiei Române, București, 2008.
- Bădărău, Dan, Caproșu, I., *Iași vechilor zidiri*, Iași, 1973; ediția a II-a, Iași, 2007.
- Bodogae, Teodor, *Ajutoarele românești de la Mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940.
- Boroianu, D. G., *Cestiuni de drept bisericesc*, București, 1905.
- Braniște, Ene, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, ediție îngrijită de Eugen Drăgoi, Galați, 2008.
- Bulăt T. G., *Dreptul de patronat în Biserica Ortodoxă Română*, Chișinău, 1938.
- Carte românească de învățătură*, ediție critică, alcătuită de Colectivul pentru vechiul drept românesc al Academiei Române, condus de Andrei Rădulescu, București, 1961.
- Cernovodeanu, Dan, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977.
- Chihaiia, Pavel, *Țara Românească între Bizanț și Occident*, Iași, 1995.
- Codul Calimach*, ediție critică, coordonator Andrei Rădulescu, București, 1958.
- Comarnescu, Petru, *Îndreptar artistic al monumentelor din nordul Moldovei*, București, 1961.
- Crăciun, Maria, *Semnificațiile ctitoririi în Moldova medievală. O istorie socială a religiei, în Național și universal în istoria românilor*. Studii oferite prof. dr. Șerban Papacostea cu ocazia împlinirii a 70 de ani, volum editat de Ovidiu Cristea și Gheorghe Lazăr, București, 1998.
- Cronț, Gheorghe, *Dreptul de ctitorire în Țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor din Evul Mediu*, în SMIM, IV, 1960, p. 77-116.
- Delvoye, Charles, *Arta bizantină*, I-II, trad. de Florica-Eugenia Condurachi, Ed. Meridiane, București, 1976.
- Florin Dobrei, *Bisericile ortodoxe hunedorene*, Reșița, 2011.
- Idem, *Tezaur hunedorean - bisericile ortodoxe monument istoric*, Deva, 2014
- Documente privind istoria României (DIR)*, seriile A, B, C, București, Ed. Academiei.
- Documenta Romaniae Historica (DRH)*, seriile A, B, C, D, București, Ed. Academiei.
- Drăguț, Vasile, *Arta creștină în România, Sec. XVI*, București, 1989.

Idem, *Arta gotică în România*, Ed. Meridiane, București, 1979.

Idem, *Arta românească – Preistorie, Antichitate, Ev Mediu, Renaștere, Baroc*, București, 2000.

Idem, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976.

Idem, *Pictura murală din Transilvania*, București, 1970.

Idem, Săndulescu, N., *Arta brâncovenească*, București, 1971.

Erlande-Brandenburg, Alain, *Catedrala*, trad. de Dinu Moarcăș, București, 1993.

Floca, Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe ; note și comentarii*, ed. a III-a, Sibiu, 2005.

Idem, Joantă, Sorin, *Drept bisericesc*, vol. I, Sibiu, 2006.

Georgescu, Valentin, *Bizanțul și instituțiile românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, 1980.

Ghica-Budești, N., *Evoluția arhitecturii în Muntenia*, partea I-IV, Vălenii de Munte, 1927-1936 (în BCMI, 1927, 1930, 1932 și 1936).

Guy Marica, Viorica, *Arta gotică*, București, 1970.

Henry, Paul, *Monumentele din Moldova de nord de la origini până la sfârșitul secolului al XVI-lea. Contribuție la studiul civilizației moldave*, trad. de Constanța Tănăsescu, Ed. Meridiane, București, 1984.

Instituții feudale din Țările Române. Dicționar, coordonatori Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, București, 1988.

Ionescu, Grigore, *Istoria arhitecturii în România*, I-II, București, 1963-1965.

Iorga, N., *Istoria artei medievale și moderne în legătură cu dezvoltarea societății*, București, 1923.

Idem, *Les arts mineurs en Roumanie*, I-II, București, 1934, 1936.

Nicolescu, Corina, *Argintăria laică și religioasă în Țările Române (sec. XIV-XIX)*, București, 1968.

*** *Istoria artelor plastice în România*, coordonator George Oprescu, vol. I-II, Ed. Meridiane, București, 1968-1970.

*** *Istoria dreptului românesc*, vol. I, responsabil de vol. Vladimir Hanga, București, 1980.

Leguirea Caragea, ediție critică, coordonator Andrei Rădulescu, București, 1955.

Milaș, Nicodim, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. de Dim. I. Cornilescu și Vasile Radu, București, 1915.

*** *Monumente istorice și bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei*, Iași, 1974.

Negrău, Elisabeta, *Cultul suveranului sud-est european și cazul Țării Românești. O perspectivă artistică*, Iași, 2011.

Nicolescu, Corina, *Arta în timpul lui Ștefan cel Mare*, în *Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare*, ed. Marcu Berza, București, 1964

Obolensky, Dimitri, *Un Commonwealth medieval : Bizanțul. Europa de Răsărit, 500-1453*, trad. de Claudia Dumitriu, București, 2002.

Olteanu, Pandele (coordonator), Mihăilă, Gheorghe, Djamo-Diaconiță, Lucia, Vrabie, Emil, Lința, Elena, Stoicovici, Olga, Mitu, Mihai, *Slava veche și slavona românească*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, 463 p.

Panofsky, Erwin, *Ideea. Contribuție la istoria teoriei artei*, trad. de Amelia Pavel și Șerban Mironescu, București, 1975.

Pictura murală în Moldova (sec. XV-XVI), text de V. Drăguț, antologie de imagini Petru Lupan, București, 1982.

Pillat, Cornelia, *Pictura murală în epoca lui Matei Basarab*, Editura Meridiane, București, 1980

Pippidi, Andrei, *Tradiția politică bizantină în Țările Române în secolele XVI-XVIII*, București, 1983; ed. a II-a, București, 2001.

Podlacha, Wladyslaw, Nandriș, Grigore, *Umanismul picturii murale postbizantine*, I-II, trad. de Anca Vasiliu, București, 1985.

Popescu, Tudor R., *Fundațiunea în dreptul comparat cu specială privire în dreptul românesc*, Iași, 1938.

Popescu-Vilcea, G., *Miniatura românească*, București, 1981.

Porumb, Marius, *Pictura românească din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1981.

Pușcașu, Voica Maria, *Actul de citorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, 2001.

Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare, București, 1958.

Rizescu, Oana, *Avant l'«État - juge»: Pratique juridique et construction politique en Valachie au XVIIe siècle*, Editura Notarom, București, 2008.

Adrian Andrei Rusu, *Castelarea carpatică. Fortificații și cetăți din Transilvania și teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV)*, Cluj-Napoca, 2005.

Idem, *Ctitori și biserici din Țara Hațegului până la 1700*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.

Idem, Burnichioiu, Ileana, *Monumente medievale din Țara Hațegului*, Cluj-Napoca, 2008.

Scurtă istorie a artelor plastice în R.P.R., I, *Arta românească în epoca feudală*, coord. George Oprescu, București, 1957.

Sebestyén, Gh., Sebestyén, V., *Arhitectura Renașterii în Transilvania*, București, 1963.

Sinigalia, Tereza, *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească (1600-1680)*, vol. I-III, Ed. „Vremea”, București, 2002-2005.

Solcanu, I., *Artă și societate românească (sec. XIV – XVI)*, București, Ed. Enciclopedică, 2002.

Stahl, H. H., *Studii de sociologie istorică*, București, 1972.

Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I – Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea)*, vol. 1-2, Editura Mitropoliei Olteniei, 1970.

Idem, *Matei Basarab*, București, 1988.

Idem, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974.

Theodorescu, Răzvan, *Bizanț, Balcani, Occident. La începuturile culturii medievale românești (secolele X-XIV)*, București, 1974.

Idem, *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, vol. I-II, București, 1987.

Idem, *Câțiva «oameni noi», ctitorii medievali, în Itinerarii medievale*, București, Ed. Meridiane, 1979, p. 37-96.

Idem, *Itinerarii medievale*, Ed. Meridiane, București, 1979.

Sorin Ulea, *Originea și semnificația ideologică a picturii exterioare moldovenești*, I, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, 10, 1963. II, 19, 1972, 1.

Vasiliu, Anca, *Monasteres de Moldavie XVe-XVIe siècles. Les architectures des de l'image*, București, 1998.

Vîrtosu, Emil, *Paleografia româno-chirilică*, București, 1968, 346 p.

Virgil Vătășianu, *Istoria artei europene. Arta din perioada Renașterii*, București, 1972

Idem, *Bisericile de lemn din Moldova*, în vol. *Închinare lui N. Iorga*, Cluj, 1931.

Idem, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, București, 1959.

Zahariuc, Petronel, *De la Iași la Muntele Athos. Studii și documente de istorie a Bisericii, Iași*, 2008.

8.2	Seminar / Laborator	Metode de predare	Observații (ore și referințe bibliografice)
1.	Dreptul de ctitorie – moșteniri bizantine, influențe occidentale, realități românești (I)	conversația euristică; explicația	
2.	Dreptul de ctitorie – moșteniri bizantine, influențe occidentale, realități românești (II)	conversația; comparația; dezbateră; studiul de caz	
3.	Mănăstiri închinăte – mănăstiri pământene (I)	conversația; studiul de caz; comparația	
4.	Mănăstiri închinăte – mănăstiri pământene (II)	explicația; demonstrația; conversația; studiul de caz	
5.	Câteva noțiuni introductive de paleografie și epigrafie slavo-română și româno-chirilică	conversația; dezbateră; demonstrația; studiul de caz	
6.	Principalele fonduri documentare din țară și din străinătate (Muntele Athos)	conversația; dezbateră; studiul de caz	
7.	Cele mai vechi biblioteci (arta și circulația cărții)	conversația; explicația; activitatea practică (alcătuirea și prezentarea unor itinerarii turistice)	
8.	Manuscrise și tipărituri (sec. XVI-XVIII)	conversația euristică; explicația; studiul de caz; activitatea practică (vizite)	
9.	Ctitorie și genealogie	explicația; exemplificarea; studiul de caz; studiul de caz	

10.	Biserici și mănăstiri din sec. XVII-XVIII: zidire, avere, starea actuală (I)	conversația euristică; comparația; activitatea practică (alcătuirea și prezentarea unor itinerarii turistice)	
11.	Biserici și mănăstiri din sec. XVII-XVIII: zidire, avere, starea actuală (II)	conversația; explicația; exemplificarea; activitatea practică (vizite la monumente importante)	
12.	Biserici și mănăstiri din sec. XVII-XVIII: zidire, avere, starea actuală (III)	conversația euristică; dezbateră; comparația; activitatea practică (alcătuirea și prezentarea unor itinerarii turistice)	
13.	De la dreptul de ctitorie la legislația actuală privitoare la protecția patrimoniului cultural (I)	conversația; demonstrația; studiul de caz	
14.	De la dreptul de ctitorie la legislația actuală privitoare la protecția patrimoniului cultural (II)	conversația; explicația; exemplificarea; comparația	

Bibliografie

- Balș, G., *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, București, 1925.
Idem, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacul al XVI-lea*, București, 1928.
Idem, *Bisericile și mănăstirile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933.
Idem, N. Iorga, *Histoire de l'art Roumain ancien (XIV-XIX)*, Paris, 1922.
Barbu, Daniel, *Pictura murală din Țara Românească în secolul al XIV-lea*, Ed. Meridiane, București, 1986.
Barbu, Daniel, *Timpul și privirea în civilizația românească a secolului al XVIII-lea*, București, 1996
Barbu, Violeta, *Purgatoriul misionarilor. Contrareforma în țările române în secolul al XVII-lea*, Editura Academiei Române, București, 2008.
Bădărău, Dan, Caproșu, I., *Iașii vechilor zidiri*, Iași, 1973; ediția a II-a, Iași, 2007.
Bodogae, Teodor, *Ajutoarele românești de la Mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, Sibiu, 1940.
Boroianu, D. G., *Cestiuni de drept bisericesc*, București, 1905.
Branște, Ene, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, ediție îngrijită de Eugen Drăgoi, Galați, 2008.
Bulat T. G., *Dreptul de patronat în Biserica Ortodoxă Română*, Chișinău, 1938.
Carte românească de învățătură, ediție critică, alcătuită de Colectivul pentru vechiul drept românesc al Academiei Române, condus de Andrei Rădulescu, București, 1961.
Cernovodeanu, Dan, *Știința și arta heraldică în România*, București, 1977.
Chihaia, Pavel, *Țara Românească între Bizanț și Occident*, Iași, 1995.
Codul Calimach, ediție critică, coordonator Andrei Rădulescu, București, 1958.
Comarnescu, Petru, *Îndreptar artistic al monumentelor din nordul Moldovei*, București, 1961.
Crăciun, Maria, *Semnificațiile ctitoririi în Moldova medievală. O istorie socială a religiei, în Național și universal în istoria românilor*. Studii oferite prof. dr. Șerban Papacostea cu ocazia împlinirii a 70 de ani, volum editat de Ovidiu Cristea și Gheorghe Lazăr, București, 1998.
Cronț, Gheorghe, *Dreptul de ctitorire în Țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor din Evul Mediu*, în SMIM, IV, 1960, p. 77-116.
Delvoye, Charles, *Arta bizantină*, I-II, trad. de Florica-Eugenia Condurachi, Ed. Meridiane, București, 1976.
Florin Dobrei, *Bisericile ortodoxe hunedorene*, Reșița, 2011.
Idem, *Tezaur hunedorean - bisericile ortodoxe monument istoric*, Deva, 2014
Documente privind istoria României (DIR), seriile A, B, C, București, Ed. Academiei.
Documenta Romaniae Historica (DRH), seriile A, B, C, D, București, Ed. Academiei.
Drăguț, Vasile, *Arta creștină în România, Sec. XVI*, București, 1989.
Idem, *Arta gotică în România*, Ed. Meridiane, București, 1979.
Idem, *Arta românească – Preistorie, Antichitate, Ev Mediu, Renaștere, Baroc*, București, 2000.
Idem, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, 1976.
Idem, *Pictura murală din Transilvania*, București, 1970.
Idem, Săndulescu, N., *Arta brâncovenească*, București, 1971.
Erlande-Brandenburg, Alain, *Catedrala*, trad. de Dinu Moarcăș, București, 1993.
Floca, Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe ; note și comentarii*, ed. a III-a, Sibiu, 2005.
Idem, Joantă, Sorin, *Drept bisericesc*, vol. I, Sibiu, 2006.
Georgescu, Valentin, *Bizanțul și instituțiile românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București,

1980.

Ghica-Budești, N., *Evoluția arhitecturii în Muntenia*, partea I-IV, Vălenii de Munte, 1927-1936 (în BCMI, 1927, 1930, 1932 și 1936).

Guy Marica, Viorica, *Arta gotică*, București, 1970.

Henry, Paul, *Monumentele din Moldova de nord de la origini până la sfârșitul secolului al XVI-lea. Contribuție la studiul civilizației moldave*, trad. de Constanța Tănăsescu, Ed. Meridiane, București, 1984.

Instituții feudale din Țările Române. Dicționar, coordonatori Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, București, 1988.

Ionescu, Grigore, *Istoria arhitecturii în România*, I-II, București, 1963-1965.

Iorga, N., *Istoria artei medievale și moderne în legătură cu dezvoltarea societății*, București, 1923.

Idem, *Les arts mineurs en Roumanie*, I-II, București, 1934, 1936.

Nicolescu, Corina, *Argintăria laică și religioasă în Țările Române (sec. XIV-XIX)*, București, 1968.

*** *Istoria artelor plastice în România*, coordonator George Oprescu, vol. I-II, Ed. Meridiane, București, 1968-1970.

*** *Istoria dreptului românesc*, vol. I, responsabil de vol. Vladimir Hanga, București, 1980.

Legiuirea Caragea, ediție critică, coordonator Andrei Rădulescu, București, 1955.

Milaș, Nicodim, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. de Dim. I. Cornilescu și Vasile Radu, București, 1915.

*** *Monumente istorice și bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei*, Iași, 1974.

Negrău, Elisabeta, *Cultul suveranului sud-est european și cazul Țării Românești. O perspectivă artistică*, Iași, 2011.

Nicolescu, Corina, *Arta în timpul lui Ștefan cel Mare*, în *Cultura moldovenească în timpul lui Ștefan cel Mare*, ed. Marcu Berza, București, 1964

Obolensky, Dimitri, *Un Commonwealth medieval : Bizanțul. Europa de Răsărit, 500-1453*, trad. de Claudia Dumitriu, București, 2002.

Olteanu, Pandele (coordonator), Mihăilă, Gheorghe, Djamo-Diaconiță, Lucia, Vrabie, Emil, Lința, Elena, Stoicovici, Olga, Mitu, Mihai, *Slava veche și slavona românească*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975, 463 p.

Panofsky, Erwin, *Ideea. Contribuție la istoria teoriei artei*, trad. de Amelia Pavel și Șerban Mironescu, București, 1975.

Pictura murală în Moldova (sec. XV-XVI), text de V. Drăguț, antologie de imagini Petru Lupan, București, 1982.

Pillat, Cornelia, *Pictura murală în epoca lui Matei Basarab*, Editura Meridiane, București, 1980

Pippidi, Andrei, *Tradiția politică bizantină în Țările Române în secolele XVI-XVIII*, București, 1983; ed. a II-a, București, 2001.

Podlacha, Wladyslaw, Nandriș, Grigore, *Umanismul picturii murale postbizantine*, I-II, trad. de Anca Vasiliu, București, 1985.

Popescu, Tudor R., *Fundațiunea în dreptul comparat cu specială privire în dreptul românesc*, Iași, 1938.

Popescu-Vlcea, G., *Miniatura românească*, București, 1981.

Porumb, Marius, *Pictura românească din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1981.

Pușcașu, Voica Maria, *Actul de ctitorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, 2001.

Repertoriul monumentelor și obiectelor de artă din timpul lui Ștefan cel Mare, București, 1958.

Rizescu, Oana, *Avant l'«État - juge»: Pratique juridique et construction politique en Valachie au XVIIe siècle*, Editura Notarom, București, 2008.

Adrian Andrei Rusu, *Castelarea carpatică. Fortificații și cetăți din Transilvania și teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV)*, Cluj-Napoca, 2005.

Idem, *Ctitori și biserici din Țara Hațegului până la 1700*, Editura Muzeului Sătmărean, Satu Mare, 1997.

Idem, Burnichioiu, Ileana, *Monumente medievale din Țara Hațegului*, Cluj-Napoca, 2008.

Scurtă istorie a artelor plastice în R.P.R., I, *Arta românească în epoca feudală*, coord. George Oprescu, București, 1957.

Sebestyén, Gh., Sebestyén, V., *Arhitectura Renașterii în Transilvania*, București, 1963.

Sinigalia, Tereza, *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească (1600-1680)*, vol. I-III, Ed. „Vremea”, București, 2002-2005.

Solcanu, I., *Artă și societate românească (sec. XIV – XVI)*, București, Ed. Enciclopedică, 2002.

Stahl, H. H., *Studii de sociologie istorică*, București, 1972.

Nicolae Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I – Țara Românească (Muntenia, Oltenia și Dobrogea)*, vol. 1-2, Editura Mitropoliei Olteniei, 1970.

Idem, *Matei Basarab*, București, 1988.

Idem, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, 1974.
 Theodorescu, Răzvan, *Bizanț, Balcani, Occident. La începuturile culturii medievale românești (secolele X-XIV)*, București, 1974.
 Idem, *Civilizația românilor între medieval și modern. Orizontul imaginii (1550-1800)*, vol. I-II, București, 1987.
 Idem, *Câțiva «oameni noi», ctitorii medievali*, în *Itinerarii medievale*, București, Ed. Meridiane, 1979, p. 37-96.
 Idem, *Itinerarii medievale*, Ed. Meridiane, București, 1979.
 Sorin Ulea, *Originea și semnificația ideologică a picturii exterioare moldovenești*, I, în „Studii și Cercetări de Istoria Artei”, 10, 1963. II, 19, 1972, 1.
 Vasiliu, Anca, *Monasteres de Moldavie XIVE-XVle siècles. Les architectures des de l'image*, București, 1998.
 Vîrtosu, Emil, *Paleografia româno-chirilică*, București, 1968, 346 p.
 Virgil Vătășianu, *Istoria artei europene. Arta din perioada Renașterii*, București, 1972
 Idem, *Bisericile de lemn din Moldova*, în vol. *Închinare lui N. Iorga*, Cluj, 1931.
 Idem, *Istoria artei feudale în Țările Române*, vol. I, București, 1959.

9. Coroborarea conținutului disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul acestei discipline este coroborat cu așteptările comunității, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului. Cursul urmărește să ofere studenților o mai bună pregătire în domeniul patrimoniului și turismului cultural, înțelegerea fenomenelor istorice aferente temei, precum și dobândirea de competențe profesionale specifice.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere în nota finală (%)
10.4 Curs	Înțelegerea și aplicarea corectă a problematicei tratate la curs. Rezolvarea corectă a subiectelor	Examen scris și oral	50%
10.5 Seminar/ Laborator	activitate; aplicații practice; alcătuire referate	verificare parcurs; răspunsuri orale; referate	50%
10.6 Standard minim de performanță			
Participarea la discuții, calitatea lucrărilor, însușirea noțiunilor de bază, observațiile personale			

Data completării

Titular de curs

Titular de seminar

PROF.DR. PETRONEL ZAHARIUC

LECT.DR. IOAN-AUGUSTIN GURIȚĂ

Data avizării în departament

Director de departament

PROF.UNIV.DR. LAURENȚIU RĂDVAN